

ધોરણ : ૭

ગુજરાતી

પાઠ - ૨

આજની ઘડી રખિયામણી

અભ્યાસ / સ્વાધ્યાય

અભ્યાસ

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો ઉત્તર શોધીને તેનો ક્રમ-અક્ષર
પ્રશ્ન સામેના માં લખો.

- (એ) ગંગા-જમનાનું નીર મંગાવવાનું કારણ...
- (બ) ચોકમાં છાંટવા
- (ચ) પવિત્ર પાણી પીવા માટે
- (ગ) ભગવાનના સ્નાન માટે
- (ધ) પગ પખાળવા**

(2) અહીં કાવ્યમાં “પૂરો પૂરો” એટલે...

(ક) ભરો

(ખ) સંપૂર્ણ

(ગ) આપે આપો

(ધ) દોરો

(3) અહીં નરસૈયાનો સ્વામી એટલે...

(ક) કૃષ્ણા

(ખ) સખી

(ગ) ભગવાન

(ધ) હાથિયો

2. નીચેના પ્રશ્નોના એક-એક વાક્યમાં ઉત્તર આપો.

- (1) ગોપીને આજની ઘડી રણિયામણી શા માટે લાગે છે ?
- ગોપીને ઘેર આજે વહાલાજુ (શ્રીકૃષ્ણ) પધારવાના શુભ સમાચાર મળ્યા છે, તેથી ગોપીને આજની ઘડી રણિયામણી લાગે છે.
- (2) વહાલાજુ માટે શાનો મંડપ બનાવવામાં આવી રહ્યો છે ?
- વહાલાજુ માટે લીલાસૂકા વાંસનો મંડપ બનાવવામાં આવી રહ્યો છે.

(3) તરિયાતોરણમાં કયાં-કયાં વૃક્ષોનાં પાંડડાં હોય છે ?

➤ તરિયાતોરણમાં આસોપાલવ, આંબો અને નાળિયેરી એ ત્રણ વૃક્ષોનાં પાંડડાં હોય છે.

(4) સખી ગંગા-જમનાનાં નીર શા માટે મંગાવે છે ?

➤ સખી ગંગા-જમનાનાં નીર, શ્રીકૃષ્ણનાં ચરણ પખાળવા માટે મંગાવે છે.

(5) ગોપીને સૌથી વધારે વહાલું કોણા છે ?

➤ ગોપીને સૌથી વધારે વહાલું શ્રીકૃષ્ણ છે.

સ્વાધ્યાય

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો.

(1) તમે તમારા ઘરને કોઈ ખાસ રીતે શાણગારો છો ? ક્યારે ક્યારે ? કેવી રીતે ?

- અમે અમારા ઘરને લગ્નપ્રસંગે કે દિવાળીના પ્રસંગે ખાસ રીતે શાણગારીએ છીએ. ઘરને ધોળાવીએ છીએ અને રંગરોગાન કરાવીએ છીએ.
- લગ્નપ્રસંગે સાથિયા પૂરીએ છીએ. દીવાલ ઉપર પશુ, પક્ષી અને વેલ ચીતરીએ છીએ. દિવાળીમાં રંગોળી પૂરીએ છીએ અને ઘર આગળ દીવાલ મૂકીએ છીએ. બારણે તોરણ બાંધીએ છીએ. રાત્રે વીજળીના બલ્બનાં તોરણથી ઘર શાણગારી એ છીએ.

(2) તમારા ઘરે કોઈ મહેમાન આવે એ પહેલાં તમે કઈ-કઈ તૈયારી કરો છો ?

➤ અમારા ઘરે કોઈ મહેમાન આવે એ પહેલાં અમે ઘરને વાળીજૂડીને સાફ કરીએ છીએ. સોફા, પડદા, પલંગ અને ચાદર, અન્ય રાચરચીલું વ્યવસ્થિત કરી એઈએ છીએ. મહેમાનને જમાડવાના હોથ તો રસોઈ અંગે અગાઉથી વિચારી લઈએ છીએ. એમનું આતિથ્ય સચવાય, એમની સરબરા સારી રીતે થઈ શકે એ માટે બધી જરૂરી તૈયારી કરીએ છીએ.

(3) કવિ વાંસ વઢાવવાનું શા માટે સૂચવે છે ?

- શ્રીકૃષ્ણની પદ્મરામણી થવાની છ. એ માટે રૂડા મંડપ અને બારણે તોરણ બંધાવવાનાં છ. એ માટે વાંસની જરૂર છ, તેથી (કવિ) સખીઓ દ્વારા આલા લીલા વાંસ વઢાવવાનું સૂચવે છ.

(4) “ચરણ પખાળીએને બદલે ‘પગ ધોઈએ એવો વાક્યપ્રયોગ કરીએ
તો ?

➤ ‘ચરણ’ શબ્દ ગુરુ, મહાત્મા કે કૃષ્ણ જેવા દેવપુરુષ માટે વપરાય છે.
‘ચરણ’ શબ્દ સાથે ‘પખાળવું’ શબ્દ વપરાય છે, કારણ કે પખાળવામાં
માત્ર “ધોવા”નો અર્થ નથી, પણ પવિત્રતા તેમજ સત્કારનો અર્થ છે.
‘ધોવામાં’ નિર્મળ કરવાનો અર્થ છે. આમ, અહીં શબ્દોનો વિશિષ્ટ અર્થ
છે. આથી, અહીં ‘ચરણ પખાળીએ’ એવો શબ્દપ્રયોગ જ યોગ્ય છે.

2. નીચેની કાવ્યપંક્તિ પૂર્ણ કરો.

(1) સખી, આજની ઘડી રળિયામણી;

મારો વહાલોજુ આવ્યાની વધામણી જુ રે. સખી.....

સખી, આલાલીલા વાંસ વઢાવીએ;

મારા વહાલાજુના મંડપ રચાવીએ જુ રે. સખી....

(2) તરિયાતોરણ બારે બંધાવીએ;

મોતીડે ચોક પુરાવીએ જુ રે. સખી....

ગંગા-જમનાનાં નીર મંગાવીએ;

મારા વહાલાજુના ચરણ પખાળીએ જુ રે. સખી....

3. ઉદાહરણ મુજબ શબ્દોનો પંક્તિપ્રયોગ અને વાક્યપ્રયોગ કરો.

[ઘડી, વાંસ, મોતીડી, નીર, મંગળ, સોહાગણ]

ઉદાહરણ : પંક્તિપ્રયોગ

સખી, આજની ઘડી રણિયામણી

(1) આલાલીલા વાંસ વઢાવીએ.

(2) મોતીડી ચોક પુરાવીએ જુ રે

(3) ગંગા જમનાનાં નીર મંગાવીએ.

(4) વહાલાજુનાં મંગળ ગવરાવીએ જુ.

(5) પૂરો પૂરો, સોહાગણ, સાથિયો.

વાક્યપ્રયોગ

બે ઘડીમાં હું પહોંચું છું.

(1) વાંસમાંથી ટોપલા, સાદી,
ચટાઈ વગેરે બને છે.

(2) અમારા ગુરુજીને અમે મોતીડી
વધાવ્યા !

(3) એની આંખોથી નીર વહી રહ્યા હતા.

(4) લગ્નપ્રસંગે મંગળ ગીતો ગવાય છે.

(5) સોહાગણ સ્ત્રીઓ જ્યાપાર્વતીનું કૃત
કરે છે.

4. કાવ્યમાં આવતા શબ્દોને સ્થાને અહી આપેલ શબ્દો મૂકીને કાવ્ય ફરીથી વાંચો અને
કાવ્યમાં શો ફેર પડ્યો તે લખો.

- (1) ઘડી - પળ દા.ત., સખી, આજની પળ રણ્યિયામણી;
- (2) વાંસ - શેરડી દા.ત., સખી, આલીલીલી શેરડી વઢવીએ;
- (3) ચોક - બારણું દા.ત., મોતીડે બારણું પૂરાવીએ જુ રે.
- (4) મંગળ - ગીત દા.ત., વહાલાજુનાં ગીત ગવરાવીએ જુ રે.
- (5) મલપતો - હાલતો ડોલતો દા. ત., ઘેર હાલતો ડોલતો આવે હરિ
જે હાથિયો જુ રે.
- (6) નીર - પાણી દા.ત., ગંગા-જમનાનાં પાણી મંગાવીએ;

5. સમાનાર્થી શબ્દો આપી ઉદાહરણ મુજબ વાક્યપ્રયોગ કરો.

ઉદાહરણ : નીર - પાણી, જળ,

વાક્ય : ગંગા જમનાનાં નીરથી વહાલાજુનાં ચરણ પલાણીએ.

(1) ચરણ = પગ, પાય

➢ શિષ્ય ગુરુના ચરણની રજ માથે ચઢાવે છે.

(2) સ્વામી = માલિક, (અહીં) શ્રીકૃષ્ણ

➢ નરસિંહ મહેતા શ્રીકૃષ્ણને પોતાના સ્વામી કહે છે.

(3) સખી = બહેનપણી, સહિયર

➤ નીના કાલે એની સખીના લગ્નમાં ગઈ હતી.

(4) મંગળ = પવિત્ર, શુભ

➤ લગ્નપ્રસંગે મંગળ ગીતો ગવાય છે.

6. નીચેના શબ્દોમાં 'શ' અને 'સ' ના માન્ય ઉચ્ચારણ નીચે લીટી દોરો.

- (1) નરસૈયો - નરસૈયો
- (2) પૈસા - પૈશા
- (3) શાવરણી - સાવરણી
- (4) સખી - શખી

THANKS

FOR WATCHING